

Ключові тези для зустрічей в Брюсселі, березень 2024 року
(м. Брюссель, березень 2024 року)

1. Компромісна редакція законопроекту ЄС щодо преференцій за підсумками тріалогу і вимоги європейського аграрного лобі

- Український аграрний сектор вважав відносно прийнятними **первинні пропозиції** Європейської Комісії щодо **захисних заходів для агроімпорту** в рамках АТМ. **Компромісна редакція законопроекту** про преференції, розроблена за підсумками **тріалогу** 15 березня, завдавала дещо більшої шкоди українській економіці, втім також була прийнятною.
- Однак, вимоги європейських аграрних кіл, які були внесені у **вигляді правок на попередньому пленарному засіданні Європарламенту**, не можуть бути для нас прийнятні, оскільки призведуть до болючих втрат експортної виручки і знівельують дух торговельних преференцій ЄС.
- **За попередніми підрахунками, українська економіка може недоотримати близько 1,7 млрд євро експортної виручки у разі ухвалення запропонованих ЄП поправок. Таким чином, українська оборона недоотримає щонайменше 400 млн євро.**
- Водночас, компромісна редакція законопроекту за підсумками тріалогу, а саме – розширення переліку товарів, збереження референтного періоду для захисних заходів на рівні 2022/2023 рр., призведе до втрат валютної виручки лише на 344 млн євро, що є відносно помірними втратами для економічної стабільності та обороноздатності України.
- Включення до референтного періоду для захисних заходів **2021 року є маніпулятивним з точки зору статистики: 2021 рік був роком тарифних квот, грипу птиці, COVID-19 тощо, і його не можна вважати роком із регулярним торговим потоком. Відтак, включення 2021 року до референтного періоду призведе до невиправданих додаткових втрат експортних надходжень до України.**
- **Чому агросектор важливий для економіки України:**
 - Аграрний сектор України створює **робочі місця для понад 2 млн осіб**;
 - гарантує засоби існування землевласникам та робочі місця мешканцям сільської місцевості;
 - є **одним із найбільших платників податків до бюджету України** та основним суб'єктом фінансування сільських громад (60% податків до бюджетів сільських громад у 2023 році);
 - **забезпечив 61% загальної валютної виручки від експорту продукції у 2023 році. Український аграрний сектор відіграє надзвичайно важливу роль в підтримці макро-фінансової стабільності України.**

2. Аргументи щодо корисності українського агроімпорту для економіки ЄС

- Україна розуміє стурбованість ЄС щодо захисту свого аграрного сектору та занепокоєння європейських сільськогосподарських виробників. Водночас, **українські експортери прагнуть підтримувати продовольчу безпеку ЄС, а не конкурувати з виробниками ЄС:**
 - стабільний експорт через Чорне море зменшив навантаження на Шляхи солідарності;
 - українські продукти повертаються на традиційні ринки збуту, все менша кількість сільськогосподарської продукції потрапляє на європейський ринок.
 - Проте це реально лише за умови стабільного експорту морськими шляхами, і має потенціал розвитку, якщо контейнеровози зможуть заходити в українські морські порти.
- ЄС залишається одним із найважливіших покупців нашої агропродовольчої продукції (56,6% агроекспорту з України). Це також вигідно європейським споживачам: у **2022 році Європейська комісія (ЄК) заявила, що імпорт української продукції сприяв сповільненню аграрної інфляції**. Ми також створюємо додаткові можливості для переробників і споживачів, допомагаємо диверсифікувати імпорт ЄС із третіх країн. Україна — це сусідній, стабільний, передбачуваний торговий партнер ЄС, чиї ланцюги поставок є менш вразливими.
- ЄС є **основним постачальником важливих інвестиційних товарів для розвитку аграрного сектора України**: насіння, засоби захисту рослин, добрива, палива, пакування, батьківського стада, ветеринарних препаратів тощо. Ці продукти характеризуються вищою доданою вартістю, і їхній подальший експорт з ЄС в Україну залежить, в тому числі, і від майбутніх можливостей українського аграрного сектору виробляти та експортувати.
- У пояснювальній записці до законопроекту **Європейська Комісія чітко вказує на відсутність prima facie доказів негативного впливу на ринок ЄС**. Таким чином, звинувачення щодо впливу українського агроімпорту на ціни на європейському ринку і завдання збитків європейським агровиробникам є необґрунтованими. Про це яскраво свідчать наступні статистичні дані:
 - частка імпортованих українських яєць у споживанні ЄС становить менше 1% (*орієнтовний розрахунок: 1 громадянин ЄС (із 500 млн) протягом року споживає лише 2 українських яйця*);
 - частка імпортованого українського м'яса птиці в споживанні ЄС становить менше 2% (*приклад: 1 громадянин ЄС протягом року споживає 4 порції нагетсів із 6 штук із українського м'яса птиці*);
 - частка імпортованого українського цукру у споживанні ЄС становить менше 3% (*приклад: 1 громадянин ЄС протягом року споживає лише 44 чашки кави з 1 ложкою українського цукру*).
- Також важливо пам'ятати, що станом на зараз в ЄС як біженці перебувають більше 4 млн українців (за розміром населення, як одна з країн Скандинавії чи Балтії). Всі

українські біженці потребували додатковий фонд споживання агро-харчової продукції. Швидке налагодження виробництва додаткових обсягів продукції, що покривали б попит більше 4 млн споживачів, - неможливе. Саме тому імпорт з України перекинув нестачу продукції всередині ЄС.

- Обмеження на зернові та олійні культури, які пропонує Європарламент, просуваються представниками Франції, Польщі, Угорщини та Словаччини. Останні занепокоєні, що українська продукція нібито призвела до падіння цін на їхніх ринках і завдала шкоди місцевим виробникам. Але з квітня 2023 року ці країни-члени ЄС запровадили заборону на імпорт українського зерна, відповідно, українська продукція ніяким чином не чинить вплив на їхні ринки. Франція переживає за свої ринки збуту всередині ЄС. Проте, **відкриття морських портів повернуло українську продукцію на традиційні ринки Близького Сходу, Африки та Азії, зменшивши як тиск на Шляхи солідарності, так і шанси потрапляння значних обсягів українського зерна на ринки ЄС.** При цьому, **обсяги виробництва зернових та олійних в наступному році також суттєво зменшаться через скорочення посівних площ та зменшення норм внесення добрив та засобів захисту рослин.**
- Що стосується інших країн-членів ЄС, постачання зернових з України є **особливо важливе для південних країн-членів ЄС**, де, зазвичай, спостерігаються низькі врожаї через посухи (Італія та Іспанія), та розвинена галузь тваринництва, що орієнтована на експорт (Німеччина).
- **Україна вже отримала статус «кандидата» на членство до ЄС, тому запровадження квот суперечить принципу поступової інтеграції українського аграрного сектору до Єдиного ринку ЄС в обмін на реформи.**

3. Аргументи геополітичного і безпекового характеру

- Ухвалення вимог європейського аграрного лобі може погіршити не лише макроекономічну стабільність України, але й суттєво вплинути на нашу здатність стримувати російську агресію: з кожного важко заробленого, але недоотриманого євро приблизно 25 центів не потраплять до українських захисників на передовій через закуплену амуніцію чи через надання фінансової та іншої підтримки.
 - За попередніми оцінками, обмежувальні заходи, запропоновані ЄП, коштуватимуть українській обороні щонайменше 400 млн євро, що дорівнює кільком бронетранспортерам Stryker, техніці для розмінування, боєприпасам для NASAMS, HIMARS, протитанковій зброї, включаючи TOW і Javelin, а також боєприпасам для зенітних систем Patriot і Stinger ([Reuters](#), 2024).
 - В той же час, **компромісний текст тріалогу вартуватиме близько 86 млн євро.**
- Ми не намагаємося використати Європу, а просто намагаємося вижити та зупинити агресію РФ. **Запровадження додаткових торгових обмежень для експорту с/г продукції з України знизить можливості країни протистояти російській агресії та підтримувати відносну макрофінансову стабільність.**

4. Додаткові аналітичні дані та аргументи

4.1. *Проблеми українського сільського господарства:*

- Загальні збитки українського агросектору за 2 роки війни сягнули 80 млрд доларів (дані Київської школи економіки)
- Майже 5 млн га сільськогосподарських земель (1/7 всіх орних земель) окуповані, заміновані або забруднені і не можуть використовуватися для виробництва продуктів харчування.
- Українська критична й портова інфраструктура, виробничі потужності й зерносховища у прифронтових регіонах зазнають постійних обстрілів російськими військами.
- Ми прогнозуємо поступове зменшення врожаю зернових та олійних культур:
 - 109 млн т у 21/22МР; 79 млн т у 22/23МР; 81 млн т у 23/24МР; 57–66 млн т у 24/25 (прогноз);
 - посівні площі також зменшуються щороку;
 - експорт агропродовольчої продукції скорочується: 27,7 млрд доларів США — 2021; 23,4 млрд доларів США — 22; 21,9 млрд доларів США — 23.
- Належна соціальна інфраструктура та стабільна заробітна плата українських агровиробників — найкращі передумови для того, щоб українці залишалися вдома та поверталися з-за кордону. І сьогодні це напряму залежить від фінансової стійкості підприємств агропродовольчої галузі.
- Адже український агропродовольчий сектор підтримує національну й глобальну продовольчу безпеку, а також загальну європейську стабільність і процвітання.

4.2. *Дотримання стандартів ЄС*

- З моменту підписання Угоди про асоціацію, Україна працює над узгодженням своїх принципів безпеки харчових продуктів із принципами ЄС. Це ЄК неодноразово підтверджувала у своїх звітах.
- Якість української продукції ідентична якості продуктів з Бразилії та Норвегії і стабільно наближається до рівня якості продуктів виробництва ЄС.
- Твердження про невідповідність імпорту української агропродовольчої продукції стандартам ЄС ставлять під сумнів кваліфікацію Європейської комісії та інспекторів з безпеки харчових продуктів держав-членів ЄС. Ввезення українських молочних продуктів, м'яса птиці, яєць та інших продуктів тваринного походження стало можливим після багатьох років ретельних перевірок Європейською комісією українського законодавства про безпеку харчових продуктів, його виконання та дотримання кожною українською компанією, яка прагне експортувати свою продукцію до Європи. Навіть під час війни працівники українського органу безпеки харчових продуктів підтримують комунікацію зі своїми колегами з Генерального директорату з охорони здоров'я та харчової безпеки Єврокомісії для підтвердження дотримання суворих стандартів ЄС в українському сільськогосподарському секторі.
- Україна є членом Європейської системи швидкого оповіщення про харчові продукти і корми (RASFF), що дозволяє швидко сповіщати про потенційні

проблеми, пов'язані із безпекою харчових продуктів. У випадку виявлення порушень якості, ЄС інформує національний контрольний орган України, який зі свого боку ініціює додаткові перевірки продукції. Останнім часом українська сторона отримує незначну кількість оповіщень від країн-членів ЄС.

- Україна також продовжує впроваджувати законодавство у сфері безпечності харчових продуктів з нормами і стандартами ЄС.

4.3 Конкуренція на ринку ЄС

- Існують правила вільного економічного ринку: попит та пропозиція. Це не вина українських аграрних виробників, що їх продукцію більш економічно вигідніше, та її купують в Німеччині, Італії та Іспанії.
- Якщо підтримувати тільки запити європейських фермерів, конкуренція всередині ЄС буде доволі низька, як і розвиток більш ефективного аграрного сектору.
- В такій моделі існування ринку, ЄС не буде опікуватись інтересами фінальних споживачів, які і так переживають доволі складні економічні часи, а відстоюватиме інтереси фермерів, які мають можливість і отримувати дотації, і отримувати надприбутки від високої ціни на ринку.
- В кожній країні ЄС є переробна галузь. Переробники аграрної продукції є також значними платниками податків як в бюджети своїх країн, так і в загально-європейські бюджети. А також є значними експортерами.
- Зазвичай, європейська переробна галузь потребує більше ресурсу, ніж європейські фермери можуть дати (до прикладу, європейська кондитерська галузь).
- Українська продукція АПК в більшості своїй йде саме на переробку, вона не доходить до фінального споживача на полиці супермаркетів (зернові, цукор, птиця, яйця, мед).
- Якщо європейська переробка все одно імпортує продукцію з третіх країн, то чому б не диверсифікувати постачальників, та обирати продукцію з України, яка воює і відстоює європейські цінності на полі бою, а не з Бразилії, яка і так займає високі позиції серед постачальників агро-харчової продукції до ЄС?
- Якщо ЄС буде весь час йти на умови фермерів, яка картина майбутнього?
 - люди платитимуть дорого за їжу;
 - фермери отримуватимуть надприбутки і вироблятимуть менше продукції, при чому отримуватимуть дотації від держав;
 - імпорт з третіх країн буде також суттєво обмежений, щоб далі не нашкодити європейським фермерам?

Тоді їжа буде використовуватимуть як елемент шантажу і в країнах ЄС також.